

Warszawa, 9 maja 2020 r.

Apel w sprawie relacjonowania demonstracji przez dziennikarzy

Z doniesień medialnych wynika, że w ostatnim czasie kilkakrotnie doszło do wylegitymowania i zatrzymania dziennikarzy relacjonujących demonstracje, w tym dziennikarzy Gazety Wyborczej i Oko Press.

Helsińska Fundacja Praw Człowieka pragnie przypomnieć, że przekazywanie informacji z demonstracji i protestów społecznych jest jednym z kluczowych zadań mediów w demokratycznym społeczeństwie i wymaga zapewnienia dziennikarzom szczególnej ochrony. Swoboda relacjonowania demonstracji ma istotne znaczenie nie tylko w kontekście wolności słowa, ale także wolności zgromadzeń. Obecność mediów podczas demonstracji służy m.in. przekazywaniu rzetelnych informacji, ale także monitorowaniu i nagłaśnianiu ewentualnych nieprawidłowości, w tym naruszeń praw człowieka, które mogą wystąpić w trakcie ich przebiegu, oraz może pomóc w rozliczeniu osób odpowiedzialnych za zaistniałe nadużycia¹.

Funkcjonariusze powinni uwzględniać ważną rolę dziennikarzy jako bezstronnych obserwatorów. Szczególna ochrona oprócz przedstawicieli mediów tradycyjnych powinna także obejmować inne podmioty, które pełnią w czasie zgromadzenia podobną funkcję, np. obrońców praw człowieka czy dziennikarzy obywatelskich.

Warunkiem objęcia dziennikarza szczególną ochroną jest zachowanie przez niego neutralności i nieangażowanie się bezpośrednio w manifestację. W miarę możliwości dziennikarze i osoby uczestniczące w demonstracji „w celach dziennikarskich”, zwłaszcza jeśli nie noszą widocznych oznaczeń i nie są wyposażeni w przedmioty sugerujące wykonywany zawód, powinni podejmować działania ułatwiające policji ich identyfikację.

¹ Wytyczne Komisji Weneckiej dotyczące wolności zgromadzeń przyjęte na 83 sesji plenarnej 4 czerwca 2010 r., [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2010\)020-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2010)020-e).

Organy państwa nie mogą utrudniać dziennikarzom wykonywania pracy. Dotyczy to środków przymusu polegających na zatrzymaniu, odmowie dostępu bądź usunięciu z miejsca demonstracji, ale także powstrzymania się od przeszkadzania w gromadzeniu informacji, np. poprzez utrudnienie nagrywania, skonfiskowanie sprzętu reporterskiego, odmowę wydania akredytacji czy nieuzasadnione „groźby” pociągnięcia do odpowiedzialności prawnej².

Pragniemy przypomnieć, iż prawo do fotografowania i nagrywania demonstracji przysługuje dziennikarzom niezależnie od tego, czy zgromadzenia mają legalny charakter czy pokojowy przebieg. Nielegalne demonstracje czy agresywny przebieg zgromadzenia może tym bardziej uzasadniać dostęp mediów do tego wydarzenia³.

Na państwie ciąży też obowiązek ochrony dziennikarzy przed zagrażającym ich bezpieczeństwu zachowaniem ze strony innych osób, np. uczestników demonstracji lub kontrademonstracji. Nie może być on jednak wykorzystywany jako pretekst do nieuzasadnionego ograniczania dziennikarzom możliwości swobodnego ich relacjonowania. Wszelkie restrykcje muszą mieć rzeczywiste podstawy, adekwatny zakres i wymagają indywidualnego przeanalizowania każdej sytuacji.

Swoboda pracy dziennikarzy przy relacjonowaniu demonstracji jest szczególnie ważna w sytuacji, gdy udział w zgromadzeniach publicznych staje się kluczowym narzędziem manifestowania poglądów przez społeczeństwo obywatelskie⁴. Warto również zaznaczyć, że obecnie znajdujemy się w okresie wyborczym, który wymaga od władzy szczególnej dbałości o możliwość relacjonowania przez media wydarzeń społecznych⁵.

Z powyższych względów, Helsińska Fundacja Praw Człowieka apeluje o uwzględnianie standardów ochrony dziennikarzy przez funkcjonariuszy policji nadzorujących manifestacje.

² Szczegóły dotyczące bezpieczeństwa dziennikarzy zostały opisane w opinii HFPC z 2017 r., dostępne na: <https://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2018/07/Relacjonowanie-demonstracji-przez-media-opinia-HFPC.pdf>

³ Rezolucja Zgromadzenia Parlamentarnego ONZ dotycząca promocji i ochrony praw człowieka w kontekście pokojowych zgromadzeń, A/HRC/RES/25/38.

⁴ Wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie Najafli p. Azerbejdżanowi , Pentikäinen p. Finlandii oraz w szczególności wyrok w sprawie Butkevich p. Rosji.

⁵ M.in. wyrok Europejskiego Trybunału Praw w sprawie Kwiecień p. Polsce.